

Декларация

Қарақалпақстан Республикасының Мәмлекетлик Суверенитети хаққында.

Қарақалпақстан Автономиялы Совет Социалистлик Республикасының Жоқарғы Кеңеси:

Қарақалпақстанның көп миллетли халқының тәғдири ушын тарийхый жуўапкершиликти сезе отырып, оны еркин билдире отырып, СССРдың барлық миллетлери менен халықларының суверенли хуқықларына хұрмет көрсете отырып, хәр бир халықтың өз тәғдирин өзи белгилеў бойынша ажыралмас хуқықына тийкарлана отырып, Қарақалпақстан АССРына тийисли хәм СССРдың, Өзбекстан ССРының хәм Қарақалпақстан АССРының конституцияларына қайшы келетуғын бурын қабыл етилген актлерди қайта көрип шығыў хаққында Өзбекстан ССР Жоғарғы Кеңесине мұрәжәт ете отырып, халықларды сиясий, экономикалық, социаллық хәм руўхый раўажландырыўға, Аралдың қурып баратырғанлығынан келип шыққан экологиялық машқалаларды шешиўге ғамқорлық ете отырып, экологиялық апатшылықтың нағыз орайында жасаўшы автономиялы республика пухараларының оғада төмен турмыс дәрежесин есапқа ала отырып, СССР федерациясының субъекти сыпатында Қарақалпақстан мәмлекетлик Суверенитетин жәриялайды хәм оны Суверенли Қарақалпақстан Республикасы етип қайта дүзеди.

Қарақалпақстан Республикасы менен СССР, Өзбекстан ССР арасындағы қатнасықлар, шәртнамалар хәм келисимлер тийкарында қурылады.

1. Қарақалпақстан Республикасы дүзилген шәртнамалар тийкарында Өзбекстан ССРына хәм СССРға ықтыярлы берилетуғын хуқықлық ўәкиллерден басқа мәмлекетлик хәкимиятқа өз аймағында толық ийе болады. Республика өзиниң мәмлекетлик дүзилсин, хәкимшилик-аймақлық бөлиниўин мәмлекетлик хәкимият хәм басқарыў уйымлары системасын, сондай-ақ судты, арбитражды хәм прокурорлық бақлаў шөлкемлестириў ислерин өз бетинше белгилейди.

2. Қарақалпақстан Республикасында мәмлекетлик хәкимият хәм нызам шығарыў, атқарыўшы хәм суд уйымларына бөлистириў принципине муўапық әмелге асырылады.

-Қарақалпақстан Республикасының Жоқарғы Кеңеси Қарақалпақстан Республикасы мәмлекетлик хәкимиятының жоқары уйымы болып табылады, ол өз жумысында нызам шығарыў, бийлик етиў хәм қадағалаў ўазыйпаларын әмелге асырады.

-Қарақалпақстан Республикасының Министрлер Кеңеси Қарақалпақстан Республикасының Мәмлекетлик хәкимиятының жоқарғы атқарыўшы хәм бийлик етиўши уйымы болып табылады.

-Қарақалпақстан Республикасының Жоқарғы Суды Қарақалпақстан Республикасының Жоқарғы Суд уйымы болып табылады.

-Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Совети тайынлайтуғын Қарақалпақстан Республикасының прокуроры ызыамлардың саррас хәм бир қыйлы орынланыўын жоқары дәрежеде бақлап отырады.

3. Қарақалпақстан Республикасының көп миллетли халқы оның мәмлекетлик Суверенитетиниң ўәкили хәм дәреги болып табылады. Халық Республиканың Конституциясы хәм тийкарында тиккелей және халық депутатларының Кеңеслери арқалы мәмлекетлик хәкимиятты иске асырады. Қарақалпақстан Республикасы мәмлекетлик хәкимиятын толық бийлигин пайдалана отырып, халықлар дослығын бекемлейди.

4. Қарақалпақстан аймағында өзиниң ықтыярына берилген мәселелер бойынша Қарақалпақстан Республикасының Конституциясының хәм ызыамларының ўстемлиги белгиленеди. Егер СССРдың хәм Ўзбекстан ССРның ҳуқықлық ўәкиллери шегинен шығып кетсе хәм Қарақалпақстан Республикасының ҳуқықларын бузатуғын болса, Республика СССРдың хәм Ўзбекстан ССРның ызыамларының, СССР хәм Ўзбекстан ССР уйымларының басқа да актлериниң, шәртнамаларының хәрекет етиўин тоқтатыўға хәм оларға наразылық билдириўге ҳақылы.

5. Қарақалпақстан Республикасы пухараларының Конституциялық ҳуқықларын, еркинликлерин хәм мийнетлерин, меншик қатнасықларын әмелге асырыў тәртибин, халық хожалығына хәм социаллық мәдений қурылысқа басшылық етиўди, сыртқы экономикалық жумысты шөлкемлестириўди, соның ишинде еркин кәрханашылық зоналарын, бюджетлик-финанс системасын мийнетке ҳақы төлеў хәм баха қойыў, салық салыў,қоршап турған орталықты қорғаў хәм тәбийий қорлардан пайдаланыў ислерин ызыам менен ретлестириўди өз бетинше әмелге асырады.

6. Қарақалпақстан Суверенли Республикасының аймағы бирден-бир бөлинбес аймақ болып табылады хәм Республика Жоғарғы Кеңесиниң және оның халқының келисимисиз өзгертилмейди. Жер, оның қазылма байлықлары, өсимликлер хәм ҳайуанатлар дүньясы, басқа да тәбийий қорлары, сондай-ақ Республиканың аймағында дүзилген пүткил экономикалық, илимий техникалық хәм мәдений потенциал Қарақалпақстан Республикасының айрықша меншиги, оның Суверенитетиниң материаллық тийкары болып табылады.

7. Қарақалпақстан Республикасы СССРдан хәм Өзбекстан ССРнан шығыў хуқықын өзинде қалдырады.

8. Қарақалпақстан Республикасы өзиниң пуқаралығына ийе болады, Республика пуқаралары соның менен бир ўақытта Өзбекстан ССРның хәм СССРдың пуқаралары болып табылады.

9. Қарақалпақстан Республикасы өзиниң мәмлекетлик символикасын, гербин, байрағын, гимнин белгилеп алады.

10. Қарақалпақстан Республикасы аймағында Қарақалпақ тили мәмлекетлик тил болып табылады. Қарақалпақстан өз аймағында Республикада жәм болып жайласқан барлық халықлардың ана тиллерин, соның ишинде миллетлер аралық қатнасық тили болған рус тилиниң еркин ислеўи хәм раўажланыўы ушын барлық жағдайларды тәмийинлейди.

11. Мәмлекетлик Суверенитети ҳаққында усы Декларация Суверенли Қарақалпақстан Республикасының жаңа Конституциясын ислеп шығыў, оның нызамларын раўажландырыў ушын тийкар болып табылады.

12. Суверенли Қарақалпақстан Республикасының жаңа Конституциясы, басқа да нызамлары хәм нормативлик актлери қабыл етилгенге дейин, Қарақалпақстан аймағында Қарақалпақстан АССРның , Өзбекстан ССРының хәм СССРдың бурын қабыл етилген конституциялары хәм нызамлары ҳәрекет ете береди.

1990-жылы 14-декабрьде Қарақалпақстан Республикасының Жоқарғы Кеңесиниң 4-сессиясында қабыл етилди. Нөкис қаласы. 186 депутат қол қойды. Өзбекстан ССР нан бөлек шығыў қарары Өзбекстан ССР хәм СССР мәмлекетлерине жеткерилди хәм түсиниклер берилди.

Ислеп шығарылды. Ноябрь Декабрь 1990-жыл, ратификациядан өткизилди 14-декабрьде 1990-жыл. Нөкис қаласы, Қарақалпақстан Республикасында.